

Advies betreffende de indicatieve situering van historisch permanente graslanden in de landbouwstreek Polders

Nummer: INBO.A.2010.137

Datum: 7 mei 2010

Auteurs: Lieve Vriens & Desiré Paelinckx

Contact: Marijke Thoonen – marijke.thoonen@inbo.be

Kenmerk aanvraag: Overleg met ANB op 12/04/10

Geadresseerden: Nico Verwimp & Jeroen Bot

**Agentschap voor Natuur en Bos
Centrale diensten
Koning Albert II-laan 20 bus 8, 1000 BRUSSEL
Tel. 02-553 76 80 - Fax. 02-553 76 85**

nico.verwimp@lne.vlaanderen.be

jeroen.bot@lne.vlaanderen.be

Cc: Carl Deschepper

**Agentschap voor Natuur en Bos Centrale Diensten
Koning Albert II-laan 20 bus 8
1000 Brussel**

carl.deschepper@lne.vlaanderen.be

AANLEIDING

In het Besluit van de Vlaamse Regering betreffende de vergoeding van wildschade of van schade door beschermde soorten¹ wordt onder hoofdstuk V. 'Wijzigingsbepaling' gesteld dat de minister een lijst moet voorstellen van bijzonder waardevolle historisch permanente graslanden, gelegen in het agrarisch gebied met landschappelijke waarde binnen de landbouwstreek de Polders, zoals vastgesteld in het koninklijk besluit van 24 februari 1951 houdende grensbepaling van de landbouwstreken van het Rijk. Deze situering gebeurt op basis van een overleg tussen het Agentschap voor Natuur en Bos (ANB) en het Departement Landbouw en Visserij. Het ANB vindt het aangewezen dat in samenwerking met het INBO een ontwerp van deze afbakening opgemaakt wordt.

VRAAGSTELLING

Aan het INBO wordt een digitale ontwerpkaart van de historisch permanente graslanden, gelegen in het agrarisch gebied met landschappelijke waarde binnen de landbouwstreek de Polders gevraagd. De afbakening van wat onder "agrarisch gebied met landschappelijke waarde" valt wordt geleverd door het ANB (zie hieronder), dit hoort niet bij de vraagstelling.

TOELICHTING

1 Algemeen

De afbakening van het gebied waarbinnen de selectie moet gebeuren werd als GIS-laag geleverd door het ANB. Het betreft de Landschappelijk waardevolle Agrarische gebieden, inclusief de bouwvrije agrarische gebieden. Dergelijke gewestplanbestemmingen binnen de Speciale Beschermingszones (SBZ) en het Duinengebied, werden uit de afbakening gehouden omdat deze gebieden een aparte beschermingsstatus hebben. De Landschappelijk waardevolle Agrarische gebieden, inclusief de bouwvrije agrarische gebieden gelegen binnen de SBZ van het Krekengebied (SBZ-V BE2301134) en de Schorren en polders van de Beneden-Schelde (BE2301336) werden echter wel opgenomen omdat hier de bescherming afhankelijk is van de ruimtelijke bescherming.

Binnen deze GIS-laag werden de historisch permanente graslanden geselecteerd op basis van de Natura 2000 habitatkaart, versie 5.2 (waarvan de BWK versie 2.1 integraal deel uitmaakt) (Paelinckx et al. 2009). Op korte termijn wordt een nieuwe geïntegreerde versie van de Biologische waarderingskaart (BWK, versie 2.2) gepubliceerd. Bijgevolg is het opportuun afgeleide ontwerpbestanden, zoals deze ontwerpkaart met een indicatieve situering van het historisch permanent grasland eveneens te updaten. Voor de topografische kaarten 5-13 en 21 bevat de nu gebruikte BWK, versie 2.1 immers nog ontwerpkaarten.

In 2008 werd reeds een indicatieve situering van de historisch permanente graslanden door het INBO uitgevoerd en aan het Departement Landbouw & Visserij overgemaakt (Hpg102008, Oosterlynck P. en Paelinckx D., 2008). De methodologie wijkt lichtjes af van de methode van selecteren die nu gevraagd wordt door het ANB en dit eerdere bestand is gebaseerd op het ontwerp Biologische Waarderingskaart, afwerkingsgraad september 2008. Daarom is er voor geopteerd een nieuw bestand te maken. Ter vergelijking voegt het INBO het eerder gemaakte bestand bij de gevraagde gegevens.

¹ In het Besluit van de Vlaamse Regering betreffende de vergoeding van wildschade of van schade door beschermde soorten¹ en tot wijziging van hoofdstuk IV van het besluit van de Vlaamse Regering van 23 juli 1998 tot vaststelling van nadere regels ter uitvoering van het decreet van 21 oktober 1997 betreffende het natuurbehoud en het natuurlijke milieu van 03.07.2009 (datum staatsblad 26.08.2009)

Het Departement Landbouw & Visserij heeft toen een evaluatie gemaakt van het betreffende bestand (Bollen B., 2009).

2 Globale beschrijving van de bestanden

Het bestand in bijlage (HPG-landbouwstreekPolders) werd afgeleid van de meest recente geïntegreerde versie van de Biologische Waarderingskaart versie 2, die integraal deel uitmaakt van de Habitatkaart versie 5.2. (Paelinckx *et al.* 2009).

Het aanduiden van de historisch permanente graslanden gebeurde conform de juridische definitie zoals vermeld in bijlage IV van het Natuurdecreet ([BVR 23.6.98](#)¹).

Het bestand bevat die polygonen die op basis van de bovenvermelde criteria als historisch permanent grasland kunnen geduid worden binnen de gevraagde contouren. Enkele polygonen kunnen zeer klein zijn of de percelen kunnen in realiteit grotendeels buiten die afgrenzing liggen omdat er een 'clip' gemaakt werd met de aangeleverde GIS-laag.

Het bestand is beschikbaar als GIS-layerfile waarin naast de aanduiding als "historisch permanent grasland" ook de volledige BWK-kartering en N2000 habitat typering terug te vinden zijn in de attributentabel (zie §4).

3 Afleiden historisch permanent grasland

De selectie van de historisch permanente graslanden gebeurde conform de juridische definitie van het begrip historisch permanent grasland. Het betreft de graslandtypes **hc, hj, hf, hm, hmo, hmm, hme, hk, hd, hv, hu, hpr, hp*** in eenheid 1 - al dan niet goed ontwikkeld -, de complexen **hp + mr** en **hp + hc**, aangevuld met **hp** in faunistisch belangrijke gebieden (ontwerp GIS-laag, De Knijf *et al.*, in voorbereiding). Ook dijken met een graslandtype conform deze definitie werden opgenomen in het bestand.

4 Beschrijving van de attributen uit het GIS-bestand

Voor de beschrijving van de attributenvelden met achtereenvolgens de codes: **TAG, HAB1 tot HAB6, HERK_HAB, HERK_PHAB, EVAL, EENH1 tot EENH12, V1, V2 en V3, HERK, INFO** wordt verwezen naar Paelinckx *et al.* (2009).

Er werden twee velden toegevoegd:

Code: HPG: hierin duidt de vermelding "HPG-fauna" op het feit dat deze graslanden opgenomen zijn in het bestand omwille van de combinatie 'hp' en hun ligging in faunistisch belangrijk gebieden. Wanneer dit veld leeg is, betekent dit dat het grasland valt onder de in § 3 vermelde karteringseenheden of complexen (al dan niet met fauna als bijkomend criterium) en daarom als historisch permanent grasland beschouwd wordt.

Code: Opm_INBO: De BWK-karteringen met herkomst 'ortho' ('o') en 'combinatie van ortho en BWK versie 1' ('ob') zijn percelen waar in de periode 1997 tot heden geen veldwerk gebeurd is. Deze werden gecontroleerd op de meest recente luchtfoto's en er is getracht een inschatting te maken van mogelijke veranderingen op het terrein. In de meeste gevallen betreft het gedeeltelijke omvormingen van grasland naar akker (zie § 6). Op willekeurige wijze zijn ook enkele polygonen met herkomst 'veldwerk'² gecontroleerd. De opmerking 'ok' geeft weer dat luchtfoto-interpretatie de bestaande BWK-typering niet tegenspreekt.

¹ Besluit van de Vlaamse regering tot vaststelling van nadere regels ter uitvoering van het decreet van 21 oktober 1997 betreffende het natuurbehoud en het natuurlijk milieu. Het besluit bevat verbodsbepalingen en een regelgeving voor natuurvergunning voor de wijziging van vegetaties en kleine landschapselementen (Belgisch Staatsblad, 10 september 1998).

² Bijvoorbeeld: '045' geeft weer dat de karteerder het perceel in mei 2004 bezocht heeft.

5 Verschilpunten tussen de twee GIS-bestanden betreffende historisch permanente graslanden.

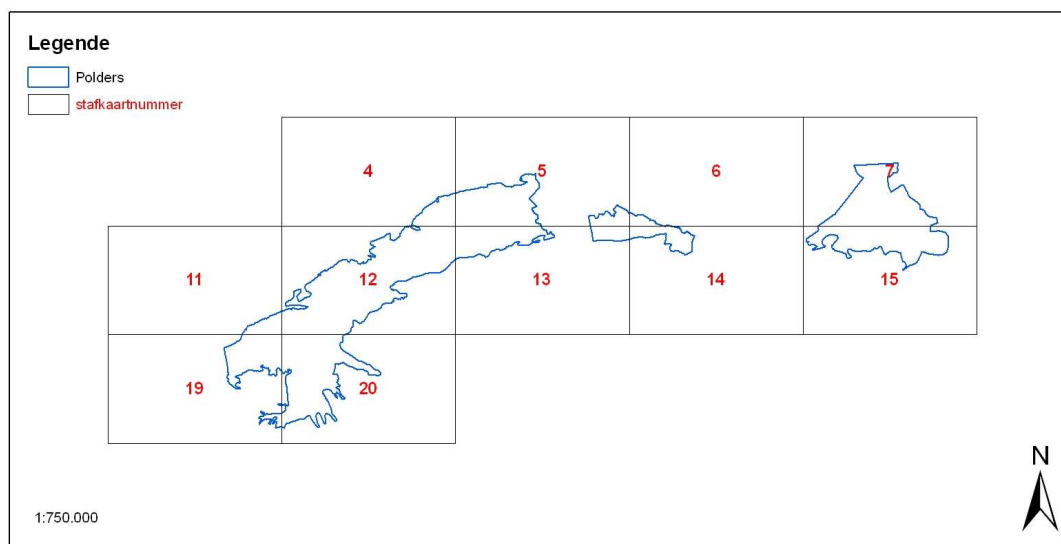
In 2008 werd reeds een indicatieve situering van de historisch permanente graslanden door het INBO geleverd aan het Departement Landbouw & Visserij (Oosterlynck P. en Paelinckx D., 2008). Gezien de toen bestaande versie van de BWK nog niet volledig afgewerkt en gecontroleerd was, kunnen er kleine verschillen in inhoud optreden. Deze zijn niet of nauwelijks te wijten aan bijkomende actualisatie op het terrein.

Een vergelijking leert dat de twee bestanden vooral verschillen wat betreft het aandeel van als **hpr**^o gekarteerde percelen. Strikt gezien behoren deze volgens de juridische definitie tot de historisch permanente graslanden. Deze karteringseenheid staat evenwel vaak voor genivelleerde (en mogelijk gescheurde) poldergraslanden omgeven door sloten. Het betreft dan dus aangetaste hpr-graslanden. Om die reden werden ze door Oosterlynck en Paelinckx niet opgenomen in de selectie. Enkel wanneer zij binnen de faunistisch belangrijke gebieden liggen, zijn ze conform de juridische definitie zoals vermeld in bijlage IV van het Natuurdecreet aan de selectie toegevoegd.

6 Bruikbaarheid van de Biologische Waarderingskaart

Er dient vermeld dat voor een groot aandeel van de Polders de Habitatkaart en de eraan gekoppelde Biologische Waarderingskaart gelabeld is met een 'minder dan gemiddelde betrouwbaarheid' resp. met een 'gemiddelde betrouwbaarheid' (Paelinckx *et al.* 2009).

Factoren die de betrouwbaarheid van de BWK bepalen zijn enerzijds ouderdom van de gegevens, anderzijds de personeelsinzet. Concreet voor het beschouwde gebied werd er met een veel minder dan gemiddelde personeelsinzet geïnventariseerd en gekarteerd in de periode 1997-1998 op kaartbladen 19-20, met minder dan een gemiddelde personeelsinzet in de periode 1999-2000 op kaartbladen 6-14 en 15 en met een gemiddelde personeelsinzet in de periode 2001-2004 op kaartbladen 4-11-12, 5-13 en 1-7. Het label 'gemiddelde betrouwbaarheid' heeft dus slechts betrekking op deze laatste drie kaartblokken.

Bovendien zijn er grote arealen van kaartbladen 19-20 niet op het terrein bezocht. Voor de hier afgebakende contouren, gelegen op kaartbladen 19-20, is ongeveer 38% van de niet bebouwde oppervlakte getypeerd op basis van luchtfoto-interpretatie en/of de BWK, versie 1. De gegevens van dit afgeleid bestand dienen bijgevolg met de nodige omzichtigheid benut te worden.

Om dit te staven werden voor de kaartbladen 19-20 alle -als historisch permanente graslanden geselecteerde- vlakken met herkomst 'o' en 'ob' bekeken op de meest recente luchtfoto's. Deze luchtfoto's dateren voor Oost-Vlaanderen van januari 2009, voor West-Vlaanderen van december 2008. Het betreft 79 vlakken, die evenwel meerdere percelen kunnen omvatten. Voor 36 van de 79 vlakken werd vastgesteld dat de typologie volgens de BWK niet (meer) (volledig) in overeenstemming kan zijn met wat men op de recente luchtfoto ziet. Meestal betreft het (gedeeltelijke) verschillen tussen grasland/akker. Vermoedelijk zijn deze verschillen grotendeels te wijten aan reële wijzigingen op het terrein in de loop der jaren.

De omgekeerde oefening, namelijk controleren of er historisch permanente graslanden ontbreken op de BWK, is minder snel te maken. Via luchtfoto werd een vluchtige screening van de als soortenarme gekarteerde graslanden of complexen van akkers en dergelijke graslanden uitgevoerd. De luchtfoto toont aan dat een aantal graslanden met een duidelijk slotenpatroon of microreliëf over het hoofd gezien is bij de oorspronkelijke luchtfoto-interpretatie. Bij de opmaak van de BWK voor deze kaartbladen dienden digitale zwart-wit luchtfoto's uit 1995 als referentiebestand. De kwaliteit van deze foto's is beduidend lager dan deze van de recente foto's, wat dit tekort verklaart. In deze gevallen zijn reële omzettingen van akker naar grasland zo goed als uit te sluiten, omdat anders het patroon van laantjes, greppels en depressies binnen de graslanden zelf niet meer aanwezig zou zijn.

CONCLUSIE

Het bijgevoegde bestand betreffende 'historisch permanente graslanden' geeft de best beschikbare informatie anno 2008 over de situering van dergelijke graslanden. Het is een goede aanzet om tot een bruikbaar instrument te komen, maar de gebruiker dient in het achterhoofd te houden dat ten allen tijde de reële situatie op terrein geldt voor de toepassing t.b.v. het beleidsmatig en wettelijk kader.

In dit kader is het aangewezen bijkomende controles of actualisaties uit te voeren om tot een zo groot mogelijke overeenkomst te komen met de reële situaties op het terrein.

Een mogelijke volgende stap zou erin kunnen bestaan op basis van de meest recente luchtfoto's de ontbrekende graslanden met duidelijk patroon van laantjes of ander microreliëf op te sporen en deze toe te voegen aan het bestand.

Ook een vergelijking van de BWK met de opeenvolgende registraties als blijvend grasland of akker in het EPR1-bestand van het Agentschap voor Landbouw en Visserij wordt aanbevolen om tot een zo nauwkeurig mogelijke afbakening te komen.

REFERENTIES (publicaties, databanken, websites)

Bollen B. (2009). Continuïteitsmonitoring van het historisch permanent grasland in de polderstreek via de jaarlijkse landbouwperceelsregistratie. Nota Departement Landbouw en Visserij - ADLO. 9 p.

De Knijf *et al.*, in voorbereiding. Biologische Waarderingskaart. Toelichting bij de afbakening van gebieden met faunistische waarden. GIS-bestand en bijhorende toelichting. Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek, Brussel.

¹ eenmalige perceelsregistratie

Oosterlynck P. en Paelinckx D. (2008). Indicatieve situering van het historisch permanent grasland voor de ecoregio "polders en getijdenschelde". GIS-laag, versie 3.0 en beknopte methodologie. Advies Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek, INBO.A.2008.178.

Paelinckx D., De Saeger S., Oosterlynck P., Demolder H., Guelinckx R., Leyssen A., Van Hove M., Weyembergh G., Wils C., Vriens L., T'jollyn F., Van Ormelingen J., Bosch H., Van de Maele J., Erens G., Adams Y., De Knijf G., Berten B., Provoost S., Thomaes A., Vandekerkhove K., Denys L., Packet J., Van Dam G. & Verheirstraeten M. (2009). Habitatkaart, versie 5.2. Indicatieve situering van de Natura 2000 habitats en de regionaal belangrijke biotopen. Integratie en bewerking van de Biologische Waarderingskaart, versie 2. Rapporten van het Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek 2009 (Rapport en GIS-bestand INBO.R.2009.4). Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek, Brussel, 92 pp.

BIJLAGEN (*Zip-files ARCGIS-bestand*)

BIJLAGE 1: HPG-landbouwstreekPolders

BIJLAGE 2: Hpg102008